

Pu 2033

SLOVENKA

GLASILO
SLOVENSKE PROTIFAŠISTIČNE ŽENSKE ZVEZE
ZA PRIMORSKO

Leto. I.

Štv. II.

OB 26. LETNICE RDEČE ARMADÉ

Dne 23. februarja praznuje Rdeča Armada 26. letnice svojega obstoja. Na ta veliki dan slavimo rojstvo sovjetske Rdeče Armade, ki so si jo v letu 1918 ustverili Sovjeti pod vodstvom Komunistične Partije boljševikov.

Rdeča Armada dete sovjetskega naroda je zrasla iz ljudstva in se tudi bori za ljudstvo in njegove interese. Delavsko kmečka armada pa se ne bori samo za pravice sovjetskih narodov, ampak tudi za pravice vseh zatiranih svobodoljubnih narodov sveta. Ona je tista, ki nam je največje opere in svetel vzgled v naši narodno-osvobodilni borbi. Po hrabrem vzgledu in primeru herojstva bratske slovenske Rusije stopamo tudi mi v zadnjo fazo naše borbe.

In ob proslavi tega velikega dne vse primorske žene obljubljamoin zagotavljamo, da bomo vzgajale svoje sinove po svetlem vzgledu naših hrabrih rdeče-armajcev.

Naj živi veliki voditelj vseh slovenskih narodov in maršal Rdeče Armade tovariš S T A L I N !

Naj živi nepremagljiva R D E Č A A R M A D A, ki prinaša svobodo vsem zatiranim in izkoriščanim!

VTISI V PRVE POKRAJINSKE KONFERENCE SPŽ.Z. ZA PRIMORSKO

Drugega februarja so prvič v zgodovini zborovale zastopnice antifašistk cele Primor

ske. Prišle se žene od povsod: iz Slovenske
Benečije, Vipavske, Goriške, Trste, Tolmance,
Istra, Brkinov in Krasa. Vse srečne in zado-
voljne so bile, saj so prvič v svojem življe-
nju imele priliko povedati in izkazati vso
ljubezen ter zaupanje do naroda in do svoje-
ga narodnega vodstva.

Vsem, ki so se udeležili, je zapustila =
mogočne utise. Skozi usta stotine delegatk =
je govorila Primorska, --25--let teptana in --po-
niževana od barnarskega fašizma. Primorska,
ki je bila 25 let boj za gol narodni obstoj,
za ohranitev materinega jezika. Primorska, ki
se je z vsem srcem oklenila na de narodno -- o
svobodilne borbe, v kateri vidi edino jamst-
vo za svojo svobodo in svobodo vsega sloven-
skega naroda.

In naše žene so največ trpele pod barbar-
skim zatiranjem tujca. Najbolj so občutile =
narodno in socialno zatiranje. Ž bolestitjo so
gledale kako so jim fašisti trgali in naroč-
ja otroke in jih oblačili v svoje fašistične
uniforme, kako je propadal dom in kako so fa-
šisti stezali roko po slovenski zemlji. In ni
ti za trenutek se niso prenehali boriti, niti
za trenutek niso omahovale.

Vsa ta borbenost, vse hrepenenje pe svo-
bodnem življenju je prišlo do izraza na tej
konferenci, ki je izzvenela kot mogočen poziv
vsem poštenim slovenskim materam in ženam y
ki mogoče pa stojijo ob strani, da podpre na
še pravično in junaško narodno -- osvobodilno
borbo, ter kot obsodba in prokletvo vsem tis-
tim, ki slabe ali ki se bore na strani sovraž-
nika. Iz izpovedi primorskih mater je priha-
jala na dan vsa ljubezen, ki jo goji do naše

narodne vojske in do-njenega velikoga voditelja, maršala tovariša Tita. Izrazilo so vso svojo hvaležnost naši narodni vojski, ki je s svojimi žrtvami dosegla, da je danes Primorska s-Slovensko Benečijo in Istro del nove Jugoslavije. Vzkliki "Žive la naša vojska". "Živel tovariš Tito"! Ki se niso hoteli poleči = in bili so jasen dokaz, kako primorsko ljudstvo ljubi svojo vojsko in svojega velikega voditelja, ki je posebljen izraz naše velike = narodne - osvobodilne borbe.

Ob enem so izrekle vso svojo veliko hvaležnost bratski Sovjetski zvezi,--ki daje močene podpore naši-borbi.--S tem,--da njena s slavo ovenčana Rdeča Armada zadaja hitlerjevskim tolpam smrtne udarce in jih goni proti zapadu, približuje dan končne osvoboditve za vse sužnjene narode. Navdušenega vzklikanja "Žive la Rdeča Armada"; živel tovariš-- S t a l i n" ni hotelo biti ne konca ne kraja.

Primorske matere so s ponosom pripovedale o svojih padlih sinovih in možeh. Mlade žene so samozavestno govorile o svojih dragih, ki so padli za domovino kot junaki. Ponostno in veličastno je spregovorila mati "Junakinja" o svojih dveh padlih sinovih. Iz njenih besed = je izzvenela zavest, da so žrtve naših najdražjih prinesle in prinašajo velike sadove za naš narod.

Veliko zaupanje so izrazile vodstvu narodov Jugoslavije, AVNOJ-u in našem narodnemu vodstvu izvršnemu odboru OF v katerih vidijo jamstvo za srečnejšo bodočnost slovenskega naroda in vseh narodov Jugoslavije v novi federativni, svobodni Jugoslaviji, zgrajeni na bratstvu in enakopravnosti vseh njenih narodo-

dov. ...

Izrazile so svojo hvaležnost Centralnemu komiteju Komunistične Partije Slovenije, brez katerega ne bi bilo veličastne borbe slovenskega naroda za svobodo in srečnejšo življenje. KPS je bila edina zmožna v najtežjih trenutkih slovenskega naroda povezati vse slovenske narod v Csvobodilno fronto in ga povezati v borbo proti okupatorju. Komunisti so bili in so najboljše in najpožrtvovanejši borci v vrstah naše narodno - osvobodilne borbe. Enoglasno so izrekle svoje zaupanje in priznanje KP kot voditeljici narodno - osvobodilne borbe.

Pripovedovale so, da so svojo upanjo, da bodo prinesla Primorski rešitev, bivše Jugoslavije. Tode v aprilu 1944 se je do kraja pokazala, da vsa gnjiloba nekdanje jugoslovenske vlade, da je narod v najtežjih trenutkih zapustil in da odšla na varno. Iz grla vseh navzočih žena je izzadonela samo enoglasna obsodba jugoslovenske begunske vlade s kraljem Petrom in kraljico.

"Oni so tisti, ki so nas izkoristili, izkoristili in zaneli: bratomorno klenjati, da so delovali za poštovani. Postavile so zahtevno, da zavrnemo, da ki priznajo našo novo vlado s kraljem Petrom na čelu, da so obsodijo izdajalsko begunsko vlado in kralja Petra."

Z ogorčenjem so obsodili in izkoristili njegove četnike in z zaničevanjem in ... so govorile o Rupnikarjih in njegovih ...

ki pomagajo Hitlerju uničevati naš narod. Vse delegatke so bile globoko pretresene, ker je nekdo tovarišica pripovedovala, da so ... jih počenjajo Nemci skupno v ... bobranci v Ljubljani. Noč za nočjo ovazi, javlja di v zapore, tene pošiljajo v Berlin, ...

v Dachnu, ki ga imenujejo večni ogonj slovanstva. V tem taborišču noč in dan gori krenatorij in sprejema vase žrtve.

Delegaške so se zaklele, da ne bodo depustile, da bi demobranci razbili narodno enotnost na Primorskem. V današnji borbi, ko divja po vsem svetu boj proti suženjstvu in tiranstvu, je mesto vsakega poštenega Slovenca v Narodno - osvobodilni vojski. Z ogročenjem so obsodile ne samo švabobrance, ampak tudi "sredince", ki stoje ob strani v tej borbi.

Izjavile so, da se ne smemo zanašati, da nas bodo drugi osvobodili. Dobro se moramo zavediti, da je edino oborožena borba pod vodstvom maršala Pita edina pravilna pot slovenskega in vseh narodov Jugoslavije.

Pozvale so vse matere in žene naj z vsemi silami podpre mobilizacijo v narodno vojsko in naj pošljejo svoje sinove in može v partizane. Izrazile so svojo pripravljenost prevzeti na svoja ramena vso težo dela v zahedju, samo da bo lahko šlo čim več možkih v partizane. V dvorani so zadoneli enoglasni klici: "Vsi v partizane, vse za partizane".

Za vse prisotne bo ostala ta prva konferenca primorskih žena in deklet nepozabna. Čutimo, da se uveljavljajo žene z vso silo v političnem življenju svojega naroda. Prvič v zgodovini so primorske žene govorile o političnih smernicah in razpravljale o svoji usodi in o usodi vsega naroda ter so pri tem pokazale vso svojo zrelost. Pokazale so da se zavedajo svoje enakopravnosti, ki jo jim je prinesla narodna - osvobodilna borba slovenskega naroda. Pokazale so, da so vredne tega zaupanja in da so tudi sposobne, doprinesti velik

del k današnji borbi slovenskega naroda in k
bodoči izgradnji svobodne slovenske domovine.

FOTEK KONFERENCE

Od vseh strani primorske zemlje so se zgr
nile zastopnice naših borbenih žena in deklet
na prvo Pokrajinsko konferenco. Članice SPŽZ,
ki so prihitelile iz bližnjih vasi, so skupaj
z delegatkami napolnile do zadnjega kotička
prostorno dvorano, ki je bila za to priliko
okrašena z zelenjem, med katerim se preple
tali trakovi slovenske-trobojnice. Na proče
lju so visele slovenska, jugoslovanska in
ruska zastava; slika našega-maršala in vodi
telja-tovariša Tita in slika voditelja vseh
zatiranih narodov tovariša Stalina. Po stenah
so se brali napisi: Živel tovariš Tito, -- Naj
živi tovariš Stalin, živela NOVJ, živela Rde
ča Armada, živela naša nova vlada, živela =
AFŽ, živela SPŽZ itd.

OTVORITEV ZBOROVANJA

Ob 10 uri se je pričelo zborovanje. Naši
borci so razvili zastavo in po-dvorani-je-za
donelo mogočno in slovesno: "Naprej, --zastava
slave.. "Nad 20 let je ta pesem snala v srcih
primorske žena, nad 20 let-ni-smela glasno =
preko ustnic. Dne 8. februarja-se je raztila
po dvorani. Njeni zvoki so božali in izvablja
li solze sreče in zmagoslavja.

Tovarišica Nataša, članica Pokrajinskega
odbora SPŽZ za Primorsko je otvorila prvo Po
krajinsko konferenco slovenskih žena in dek
let na Primorskem in poudarila-ta edinstveni
trenutek, ker še nikdar do sedaj se niso zbra

le slovenske primorske žene, da bi razpravljale o svoji in svojih otrok usodi in o usodi vsega naroda. --

Pozdravila je vse navzoče, v prvi vrsti tovarišico Angelo, predsednico Glavnega odbora SPZZ za Slovenijo, in tovarišico Heleno, članico Glavnega odbora SPZZ za Slovenijo. Po dvorani je zadonel vzklík: "Žive! Glavni odbor!" Nato je pozdravila tovariša Vilfana, = predpredsednika Narodno - osvobodilnega odbora (Pokrajinskega odbora OF za Primorsko - Slovenijo) in člana Pokrajinskega komiteta KPS za Primorsko. Sledilo je viharno vzklikanje Pokrajinskemu NOO, PK-ju in tovarišu Vilfanu. Pozdravila je tovariša Demjana, sekretarja poverjeništvá PK ZKM za Primorsko. -- V dvorani se je dvignilo vzklikanje: "Živela = borbena primorska mladina!" --

Nato je tovarišica podala besedo tovarišici Angeli, ki je v imenu Glavnega odbora = SPZZ najpristrčneje pozdravila vse zborovalke in jim želela obilo uspeha pri njihovem delu. Prinesla je borbene pozdrave žena-z onstran bivše državne meje primorskim ženam. Rekla je: Žene onkraj starih meja vemo, da ste bile vestiste, ki ste ohranile slovenski jezik; S svojo borbo ste preprečile vse naklepe itaži janskih fašistov, da bi iztrebili slovenstvo v tej naši prelepi deželi. Vem, da bodete = znale tudi v bodoče čuvati enotnost slovenskega naroda in enotnost narodov Jugoslavije , kot je naročil tovariš Tito (burni vzkliki + "Živel tov. - Tito!") On je postavil temelj za novo Jugoslavijo. Vzkliki: "Živela - nova Jugoslavija!" Vaša božična akcija, s katero ste pripravile 20.000 paketov našim borcem zgo-

verno pričajo veliki ljubezni, ki jo gojite za našo vojsko.

Zahvaljujem se vsem primorskim ženam, za vso pomoč, ki so jo nudila našim internirancem, ko so se vsi onemogli vračali iz Gonarsa in drugih taborišč.

V imenu Centralnega odbora KZŽ vam prinašam pozdrave tovarišic iz Hrvatske, Bosne, Črne gore in Makedonije. Vzkliki: "Živele naše sestre z juga!" Tovariš Tito je dejal, da je ponosen na delo, ki ga vrše naše žene. Me žene moramo biti desna roka naši vojski in naši narodni oblasti. Me matere, ki smo s težavo rešile otroke bomo podpirale našo vojsko, ki je jamstvo za srečnejšo bodočnost naših otrok".

Tovarišica Nataša se je toplo zahvalila za njeno iskrene besede in podala besedo tov. Vilfanu.

POZDRAVNI GOVOR TOVARIŠA VILFANA

Tov. Vilfan je prinesel borbene pozdrave Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora in Pokrajinskega komiteta KPS za Primorsko.

Slovenski Protifašistični ženski zvezi in častitke k njenemu delu. Željo, da bi dosegle v bodoče še večje uspehe. Rekal je, da če ne bi bilo sodelovanje žena in deklet, ne bi bili tam kjer smo, ne bi bili na pragu svobode.

Ve žene in dekleta ste se izkazale povsod. Polno je tistega drobnega dela, ki ste ga ve izvržile. Spominjam se samo vaše božične akcije in mislim, da pravilno tolmačim misli naše vojske, če vam izražam v njenem imenu še enkrat zahvalo. (Vzkliki: "Živela naša hrabra

vojska! Živeli-naši-partizani!) Ve ste ~~ustno~~ ber političnega dela. Če pridem na zborovanje in vidim na njem večino žena in deklet, vem, da bo zborovanje dobro uspelo. Žene niso-nik dar krenile s poti borbe, ki jo je začrtal = Izvršni odbor. Burni vzkliki--("Živel Izvršni odbor")--Matere ve ste dale kar inate-najdražjega. Dale ste svoje sinove v partizane marsikateri-iz med njih je žrtvoval svoje življenje za svobodo naše domovine. Gonili so vas po ječah, mučili so vas. Tudi marsikatera od vas nas je za vedno zapustila. Še Spominjam se tistih deklet, ki so prišle uka željne v politično delo, pa se je našel nekdo, ki je priveljal zločinske morilce (vzkliki: "Smrt izdajalcem").

Eno moramo priseči: za tiste, ki podpira jo okupatorje in njagove bande, ki so krivisrti naših najboljših, za tiste nič drugega kakor smrt!

Vem, da ste se odločile, da boste vzdržale v tej borbi do konca. A vendar si želite, da bi bilo kmalu konec in se sprašujete kako je na fronti. Tam na vzhodu zmaga Rdeča Armada pod vodstvom tovariša Stalina (viharno vzklikanje Rdeči Armadi in tovarišu Stalimu) bliža se Estoniji in Balkanu in s tem tudi nam. Dne 23. februarja bopraznovala svojo 26. letnico. Če-bi jo ne bilo, bi tudi mi-se-dol goočakali na svobodo. Njej se imamo-zahvaliti, da se ji bližamo. Naj ne bo vrha kjer bita dan ne goreli kresovi, naj ne bo kraja, = kjer bi ne bili napisani hvaležnosti, kjer ne bi proslavljali tega dne na dostojen način = (vzkliki : "Bomo")

Ve poznate podrobno sklepe AVNOJ-a, ki je

dokončno potrdil, da bo ta naša sveta zemlja pripadla samo in edino Jugoslaviji. Če bi še kdaj kak tujec hotel preko naših meja, bodo stali za mejo vsi Slovenci in vsi Slovani, = tja do Vladivostoka. AVNOJ je postavil novo vlado, kateri načeljuje tovariš Tito, ki že tretje leto vodi borbo proti-okupatorju. In prav mi Slovenci smo predlagali, da se podeli tovarišu Titu naslov Maršala (burno vzklikanje: "Živel maršal-Tito !") Begunska vlada je organizirala bratomorno vojno, ki pomaga okupatorju. V našo novo Jugoslavijo ti ljudje nimajo dostopa. In to vlado je organiziral kralj Peter (vzkliki: "Do! z njimi!")

Prihajam s predlogi in nasveti za nadaljno celo. Treba je, da prevzamete nase častno odgovornost v našem javnem življenju. Ta ko malo tovarišic je v terenskih odborih. Morale bi biti v gospodarskih komisijah, roditeljskih svetih in v vsej javni upravi. Zavežati se morate, da ste enakopravne v borbi. Če boste vanjej sodelovale bomo z lahkoto pomagali težave, ki nas ločijo od končnega cilja. Sedaj boste pretresale svoje delo in naredile načrt za bodočnost. Ve slovenske matere in žene ste vir življenja slovenskega naroda. Ko gradimo Slovenstvo-svoj-narodni dostopa v osrednju slovenska žena, ki postaja enakopravna svojemu možkemu tovarišu. Odpira se ji pot svobode. Strli bomo fašizem, ki je nas Primorske Slovence tlačil 45 let in s tem bomo strli tudi tistega, ki je izrabljjal ženo in jo najbolj zapostavljjal. Naj živi = Slovenska žena, najzvestejša pobornica nove Jugoslavije, naj živi močna trdna Jugoslavija! (Burno in dogotrajno vzklikanje in plos-

kanje.)

--Tople in borbene se bile besede tov. Vilfana. Prišle so iz srca in segle naravnost v srce. --

Tovarišica Nataša se mu je zahvalila za njo in podala besedo tov. Damjanu, ki je naj prej pozdravil v imenu mladine zborovanje že na in deklet. V svojem govoru je poveličal = primorsko mater, katera je rešila otrokom = slovenski jezik, katera je vzgojila mladino, da z lahkoto prenaša žrtve ki jih terjajo danes naša narodno - osvobodilna borba. Propadla = je vsa tista trhla fašistična stavba, ki je zastrupljala našo mladino in propadlo bo vse, kar nima v narodu korenin. Čim večje bo naše sodelovanje v borbi, tem bližje bo svoboda. Zato na delo za pomoč naši vojski!

Ko je tovariš Damjan končal svoj govor se mu je tovarišica Nataša zahvalila in podala besedo tovarišici Katji, katera je dala podrobno poročilo o dosedanjem delu. --

Podala je razvoj ženskega gibanja v bivši Jugoslaviji, razvoj in organizacijo SPŽZ v Sloveniji. Konkretno za Primorsko pa je navedla njene uspehe in izrekla izrečno pohvalo tovarišica iz Brkin, Krasa in Pivke. Na osnovi že doseženih uspehov je pozvala vse borbene Primorke na še večjo delavnost in po moč naši narodni oblasti ter naši vojski.

Njenem poročilu so sledili viharni vzkli ki naši partizanski vojski. Protifašistični ženski zvezi, Katji Pajnovič, predsednici = AFŽ in prvemu kongresu SPŽZ za Primorsko. --

S tem je bil dopoldanski program končan.

Popoldne se je zborovanje nadaljevalo. Politični referat je podala tovarišica Angela,

predsednica Glavnega odbora SPŽZ za Slovenijo.

REFERAT TOV. ANGELE.

"Tovarišice Primorske Slovenke! Prvič v zgodovini boste lahko danes izrazile svoje na rodno prepričanje in obsodile vse, kar je krivo vašemu 25 letnemu trpljenju. Danes smo vse Slovenke prvič v zgodovini slovenskega naroda enakopravne. Prvič partizanskim edinicam, ki so organizirale prve partizane na Primorskem, se moramo zahvaliti, da se je podrla meja, ki nas je ločila 25 let, in da lahko zborujemo.

Žene onstran starih meja smo vedno razumele vaš obol, vaše trpljenje, v katero vas je pahnil fašizem, ki vam je jemal sinove za svoje osvajaalne boje v Abesiniji in Španiji in končno za rusko fronto. Ve ste pričakovale rešitve od stare Jugoslavije. Me pa smo vedele, da vas ona ne more rešiti, ker njena vojske ni bila ljudska, temveč vojska petokolonskih generalov kakor je Rupnik. Njeni voditelji so hujskali narode drugega proti drugemu in ko je prišla vojna vihra, so njene narode prodali.

Očrtala nam je vso gnjilobo razmer ki je bila v Jugoslaviji, in borbo Komunistične Partije proti fašizmu, ki si je vtiral pot v Jugoslavijo. Prišlo je do napada hitlerjevske Nemčije na Jugoslavijo. Radi izdaje generalov in politikov je Jugoslavija v nekaj dneh propadla. Okupacija, ki je sledila, nam je prinesla trpljenje, prinesla nam je pa tudi narodno osvobodilno borbo. V tistih težkih dneh je Komunistična partija Slovenije dala pobudo za ustanovitev Osvobodilne fronta. V narodno ce-

svobodilnem boju sodeluje v polni meri tudi = žena. Žena se bori kot borba, bolničarka in politična delavka ob rami svojega moškega tovariša in postaja z njim enakopravna.

Leta 1941. sta bili pred nami dve poti: pot časti in pot hlapčevstva. Če bi sprejeli druge, bi naši sinovi krvaveli na ruskem bojišču za tuje interese. Slovenske žene so to razumele do dna. Z vsemi močmi so podprle partizanstvo v katerem je naša rešitev. Tov. Angela je orisala nastanek naših partizanskih edinic, ki so zrastle v mogočno narodno osvobodilno vojsko. Pokazala je na klaverno ponašanje Hitlerjevih pomočnikov: bele in plave garde, ki so krivi, da je na tisoče naših domov požganih, da je na tisoče naših ljudi trpelo in še trpi v taboriščih. Jamstvo, davse trpljenje in vsa prelita kri ne bo zastonj, so sklepi AVNOJ-a lani novembra-meseca. Tov. Angela nam je podala kratko a jasno sliko o pomenu naše nove jugoslovanske vlade pod vodstvom, tovariša Tita, ki bo znala očuvati vse pridobitve triletno narodno osvobodilne borbe narodov Jugoslavije.

Tov. Angela je končala svoj referat z izrazi občudovanja za slavne zmage Dede Arma-de in za požrtvovalno delo naših ruskih sestera. "Slovenske žene bomo sledile vzgledu ruskih žena. Delale bomo za našo vojsko, živele bomo le za naše osvobojenje."

Njen govor so neprestano prekinjali vzkliki in ploskanje tovarišic. Vzklikale so naši vojski. AVNOJ-u, tovarišu Titu, Komunistični partiji Slovenije, Centralnemu komitetu = KPS in njegovemu sekretarju tov. Luki, z nepopisnim navdušenjem so pa prekinjale govor-

nico, ko je govorila o borbah in zmagani Rdeče Armade z vzkliki tovarišu Stalinu Sovjetski = Rusiji, Rdeči Armadi in ruskim sestram. Pogovoru je sledilo viharno ploskanje, vedno noči in novi vzkliki so se urgali iz prs zborovalk. Zdelo se je, da jim ne bo konca. --

--Ko se je dvorana počasi pomirila, je tov. Nataša otvorila debato: --

-- K debati se je oglasilo 28 tovarišic. Ni pa bila to navadna debata, kot je običajno = pri takih zborovanjih. Bile so navdušene in pretresljive izpovedi tovarišic o trpljenju = in o borbi vsoga naroda. Govorilo je njihovo srce do kraja predano naši naročni osvobodilni boji. Težji izpovedi se priključale vsem navzočim solze v oči. (Prizore iz debate bomo objavili v prihodnji številki. Opomba uredništva.) --

Na koncu debate je vsa dvorana enoglasno obsodila podle demobranske izdajalce, Hitlerjeve biriče in valpce, ki pomagajo hitlerjevsim barbarom uničevati slovenski narod. Obsodile so izdajalsko begunsko vlado v Kairu, ki je iz tujine organizirala bratnemorne klanje = in se vdinjala Hitlerju. Obsodile so izdajalskega kraljca, ki je središče, okoli katerega = se zbira vsa protiljudska klika, ki upa, da se bo s pomočjo kogar koli zopet vrnila v Jugoslavijo in ponovno sedla jugoslovanskim narodom na vrat. Zahtevale so, da naj zapadni zavezniki obsodijo begunsko vlado in prekinejo z njo vse stike. -- Obsodile so pa tudi vse tiste, ki stoje v današnjem narodno osvobodilnem boju ob strani in čakajo, da jih bo drugi = rešili. Tovarišice so povdarjale, da si bomo le z borbo priborili svoje mesto v bodočem =

svetu, ne pa z brezplodnim govoričenjem, kot delajo ti takozvani "sredinci". Enoglasno je zgrmelo po dvorani. "Vsi v partizane! Borba je naša edina pot". Deleгатke so soglasno sklenile, da bodo žene prevzele v zaledju na svoja ramena vse dele, upravno in politično. Vsi moški morajo v partizane, da bo čimprej zavihrala v naši svobodni domovini Olovenska zastava s peterokrako rdečo zvezdo.

REFERAT TOV. HELENE

Referatu tov. Angele je sledil organizacijski referat tov. Helene, članice Glavnega odbora SPŽZ. V njem nam je podrobno očitala kako je nastala na pobudo Osvobodilne fronte SPŽZ, v kateri je lahko tudi slovenska žena in mati borba za svobodo slovenskega naroda, ne da bi zgrabila za puško in se ločila od svojega doma in otrok. Na kratko je orisala organiziranje SPŽZ na Primorskem in organizacijo SPŽZ ter JFŽ v kateri so povezane tovarišice iz vse Jugoslavije. Izčrpno je govorila o vseh nalogah, ki jih izvršuje in ki jih ima SPŽZ? Osnova vsega dela ki smo ga vršile in ki še stoji pred nami pa je zgraditev novega človeka, poštenega, resnicoljubnega in svobodnega, ki ga mora oblikovati kot vzgojiteljica slovenska žena. Končala je svoj referat z vzklikom: "Naj živi slovenska žena, ustvariteljica novega človeka, ustvariteljica tovarištva svobodnih, veselih in delavnih ljudi".

Tudi po tem referatu se je razvila živahna debata.

Po zaključeni debati je tov. Orana prečitala pozdravne brzojavke AVNOJ-u in Nacionalnemu komitetu osvoboditve Jugoslavije, tovari

šu Titu; Izvršnemu odboru OF, Centralnemu komitetu KPS in Centralnemu odboru AFŽ ter pozdrave Pokrajinskemu odboru OF za Primorsko = Slovenijo. Pokrajinskemu komitetu KPS za Primorsko Slovečijo in Glavnemu odboru ZEM. Vsi pozdravi so bili z navdušenjem sprejeti.

Stedila je volitev. Izvoljen je bil -- ves dosedanji iniciativni odbor. Vanj je bila sprejeta ena nove članica. Za častno-članico Pokrajinskega odbora SPZZ pe-je bila izvoljena na splošno-željo mati Junakinja.

--Zborovanje se je zaključilo z vzklikanjem tovarišu Titu in s pesmijo "Naprej zastava = Slave".

Zvečer je bil-prirejen lep kulturni večer, (Ostamobomo poročale v prihodnji številki. Opomba uredništva.)

Mara.

POZDRAVNE BEZPLAVKE POSLANE S PRVE POKRAJINSKE KONFERENCE SPZZ ZA PRIMORSKO

AVNOJ-u IN NACIONALNEMU KOMITETU OSVOBODITVE JUGOSLAVIJE

Primorske žene zbrane na svoji prvi širši Pokrajinski konferenci pošiljamo borbene --in plamteče pozdrave AVNOJ-u in naši prvi pravi ljudski vladi Nacionalnemu komitetu osvoboditve Jugoslavije, zavedajoč se velikega dne drugega zasedanja AVNOJ-a in njegovih odlokov med njimi, odlok o priključitvi Primorske k novi Jugoslaviji.

Primorske žene so na svoji prvi konferenci obsodile begunsko londonsko vlado s kraljem Petrom na čelu radi njenega izdajalskega delo

vanja, ker pomaga Nemcem pobijati naše partizane in požigati naše domove.

Primorske žene zahtevamo od zapadnih zaveznikov, da takoj prekinejo vse stike z izdajalsko londonsko vlado in priznajo Nacionalni komitet osvoboditve Jugoslavije kot edino zakonito pravo ljudsko vlado.

PRVEMU MARŠALU JUGOSLAVIJE TOVARIŠU
T I T U

Zastopnice vseh borbenih žen Primorske, Slovenske Benečije in Istre pošilja s svoje prve Pokrajinske konference svoje borbene = plamteče pozdrave. Vam-genijalnemu vojskovedji in Vrhovnemu komandantu Narodno-osvobodilne vojske Jugoslavije, ki nam je s svojo kr vjo rešila 25 letnega suženštva. Zavedamo se, da je naša s slavo ovenčana vojska pod vašim vodstvom jamstvo za našo svobodo in srečnejšo bodočnost v novi demokratični svobodni Jugoslaviji.

IZVRŠNEMU ODBORU OSVOBODILNE FRONTE
SLOVENSKEGA NARODA

S svojo prvo Pokrajinsko konferenco vam pošiljamo kot zakonitemu zastopniku slovenskega naroda protifašistke s Primorskega svoje borbene-pozdrave in vam irekamo svoje globoko hvaležnost in priznanje za močno vodstvo-slovenskega-Narodne --osvobodilnega gibanja iz katerega je zrasla Narodno - osvobodilna vojska Slovenije, ki je osvobodila našo Primorsko iz 25 letnega suženskega italijanskega barbarskega fašizma.

+ + +

+

- 17 -

CENTRALNEMU KOMITETU KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

S prve Pokrajinske konference pošiljamo Primorske žene protifašistke Komunistični Partiji Slovenije svoje borbene in-kvaležne pozdrave. Zavedamo se, da Primorska ne bi bila o svobejena KPS osvobodilnega gibanja slovenskega naroda, katerega ne bi bilo brez KPS. Še po sebej pa pozdravljamo Komunistično Partijo kot prvoboriteljico za enakopravnost žena in kat poroka, ki se vedno na vsakem koraku ščitila pravice žena.

CENTRALNEMU ODBORU ATŽ ZA JUGOSLAVIJO

Primorske žene in dekleta-zbrane na prvi-pokrajinski konferenci SPŽZ vam pošiljamo borbene sestrške-pozdrave. Zavedajoč se svojih dolžnosti-v narodno osvobodilni borbi bomo z vsemi silami podprle junaško borbo in napore žena vse Jugoslavije za zgraditev boljše, srečnejše skupne domovine, v kateri bodo tudi žene dobile vse pravice.

8. MAREC PRAZNIK VSEH BORBENIH ŽENA

-- Pred 30 leti je predstavljal-8. marec kot praznik borbe delovnih žena vsega sveta. Od ta krat naprej so delovne žene na ta dan demonstirale po ulicah velikih mest in dajale duška svojemu sovražtvu do vseh onih, ki so vzdrževali-ženo v suženstvu, ki so izkoriščali -človeka po-človeku. Večkrat so bile te demonstracije razbite s policijskimi pendreki in bajoneti žandarjev. Toda borbe žena niso mogli zadušiti, ker jo je vodil delavski razred s svojo revolucionarno Partijo na čelu, ki v

borbi nikdar ne kloni. Tako je proslava 8. =
marca začela kot borba za žensko enakopravnost

8. MAREC PRIZNIK BORBENIH ŽENA, PRA ZNOVAN V ZNALENJU BORBE PROTI KRIVIČ NI VOJNI.

V prvi-svetovni, imperialistični vojni, ki je gnala družinske počete v vojne klavnice so ostale žene in matere s svojimi otroki same doma s skrbjo, kako preživeti družino. Treba je bilo rešiti svet tega-nasplošnega klanja, te krivične vojne. Delavski razred je prevzel nase te-naloge. Ruske delavke so prve odgovorile na poziv Lenina; ki se je glasil: "Mirni-in delavni prenehajte s tem med-sebojnim klanjem, ki je v korist osvajalcem!" Žene in-matere mnogih zatiranih narodov so se odzvale temu pozivu. Najglasneje in naj odločnejše je dvignila svoj protest proti krivični vojni Roza Luxemburg, znana bojevnica za žensko pravico.--Tedaj--so se delovne žene-izbrale 8. marec-za mednarodni ženski dan. Ta dan-so izbrale zato, ker se-je na ta-dan vršila prva demonstracija s katero so ameriške žene zahtevale enakopravnost.

V letih 1914 - 1917 je bilo največje zlo imperialistična vojna, največji sovražnik žena in mater so bili netilci te vojne. In-za-to-se je 8. marec v vseh teh letih proslav-ljal-v znamenju ostre borbe proti vojni. Na ta dan so žene manifestirale svojo borbo: "Konec krivični vojni!" Na čelu te borbe je bila ruska Partija boljševikov.--

Najlepša proslava 8. marca je bila ona = ki je za ruske žene pomenila konec vojne.--To je bilo leta 1917,--ko so ruske žene šle na ulico in manifestirale svoje zahteve: "Mir in

krah!" Takrat so ruski vojaki-stupno s delavci obrnili crošje proti zasovražnim carskim oficirjem. Stavkajoči so si podali roke s ženami in vojaki, osvojili so Petrograd. Tako so ruske žene proslavile svoj zadnji 8.-marec v suženjstvu. Takrat so dosegle enakopravnost in svobodo, blagostanje in mir.-Od tedaj je ženski dan za sovjeteke žene praznik svobode in proslavljale so ga kot takega vse-do-te --vojne. V letih borbe proti fašizmu pa ga slavijo v znamenju borbe proti smrtnemu sovražniku nemškemu-fašizmu. V sovjetski domovini so spoznale, kaj se pravi biti srečna žena in mati in za to srečo se borijo kot levinje. Njihova ljubezen do Rdeče Armade je neizmerna, = njihova pomoč Rdeči Armadi je nad vse izdatna.

V stari Jugoslaviji mnoge nismo vedele za 8. marec. Nismo vedele kaj nam grozi od fašizma, dokler nam ni Komunistična Partija pokazala vso nevarnost, ki grozi ženi in materi in vsemu narodu od tega zla. KP nam je odprla oči: "Ne delajte si utvar. Laž je, da vam fašizem nudi mir in dom in družinsko-srečo."

In res, kar je KP v svoji pravičnosti pre-rokovala, se zgodilo. Razgalil se je fašizem v svoji okrutni, ostudni gošoti. Matere in žene smo doživeli najhujše, kar nas more doleteti: požgajo nam domove, morijo nam otroke, pobijajo može, posiljujejo hčere, streljajo sinove.

Letošnji-8. marec je že tretji, da ga praznujemo v znamenju borbe proti fašističnemu okupatorju, za osvoboditev našega naroda in vseh narodov Jugoslavije. Kajti mednarodni ženski dan praznujemo vedno v smislu mobiliza-

cije vseh ženskih sil za dosego tistih ciljev, za katere se žene takrat borijo. Pred leti so se borile za enakopravnost. V letih svetovne vojne so se borile proti krivični vojni, -- po končani svetovni vojni spet za ženske pravice, sedaj se borimo za zmago narodno - osvobodilnega gibanja, -- za mir, toda ne za mir za vsako ceno temveč za zmagoviti mir ki ga ne bomo dosegli drugače, kot z najostrejšo borbo.

-- In zato bomo letošnji mednarodni ženski dan praznovali v znamenju velike ljubezni do naše vojske. Dale bomo naši vojski vse, kot smo dale dosedaj, da bo še bolj zmagovito bila po sovražniku in ga končno izgnala z naše svete zemlje. Praznovali bomo 8. marec skupno s ženami vse Jugoslavije, ker smo vse ena sama enotna protifašistična zveza žena. Naša vojska se pod modrim vodstvom maršala Tita bori za svobodo vseh narodov Jugoslavije in me bomo pomagale, da se njihova enotnost še bolj poglobi.

Iz okrožnice Glavnega odbora.

PRIMORSKA MATI.

Na pri pokrajinski konferenci SPŽZ sem se srečala z materjo, -- ki ji pravijo radi njenega junaškega ponašanja pred nemškimi okupatorji junakinja.

Sedela je v prvi vrsti, še opazila je nisem, dokler ni vstala s svojega sedeža. -- Bila je visoka, krepka in lepa žena, oblečena v preprosto črno obleko. Glavo so ji pokrivali le črni lasje, med katerimi še nisi opazil si vih pramenov. Vsa njena pojava je bila v skladu z njo samo. -- Vse oči so se obrnile k njej in jo napeto gledale. Počasi kakor, da bi zbira-

la svoje misli je spregovorila. Njena beseda je bila jasna in kreпка, osvojila je takoj = vse poslušalce, pritegnila vse srca. Prej = glasna dvorana je hipoma onemala in prisluhnila besedam matere Junakinje:

Takole je govorila junaška mati:

-- "Tudi jaz sem mati treh partizanov. Dva sta mi že padla in ni mi žal, da sem vzgojila take sinove. Naj ne bo matere, ki bi ji bilo žal če bi njen sin ali brat padel v boju za svobodo, naj ne bo matere, ki bi dala svoje sinove belogardistom. Fašistom ste dajale svoje sinove. Kadar je fašizem klical, ni nihče rekel: Mi ne gremo! Sedaj ko kliče naš nerod se nekatere matere izgovarjajte na boljše sinove in ne mislite na sramoto, ki vas bo oblila tisti čas, ko bomo zadihali svobodo. Izgovarjate se, da vam bodo požgali hišo, če bo šel sin v partizane. Kaj zato, če jo požgo, saj bomo po vojski zgradili novo, lepšo in večjo. Sedaj se pripravljamo na nekaj velikega in za to veliko moramo žrtvovati vse."

Njeni stavki so presunili navzoče: O globoki ganjenosti je zapela dvorana: -- "Kot žrtve ste padli". Tudi mati junakinja je pela in bila je visoko vzravnana. Njena pest je bila krčevito stisnjena in je klicala po maščevanju. Njen glas je bil mehak in čist. V očeh sta ji blesteli dve svetli solzi. Vedela sem, da je v tistih trenutkih videla v duhu svoja dva fanta, krasna mladeniča, katera = je žrtvovala za našo sveto borbo. --

-- V odmoru sem stopila k njej. Rada bi se bila še kaj pogovarjala z njo, izvedela še kaj iz njenega življenja.

"Tako vesela sem, da sem te spoznala, tovarišica. Mojega sina sem spoznala že pred meseci, kresen fant je."

"Ali ti mojega sina poznaš?" Mije rekla in postala takoj bolj zaupna do mene.

Pogovorili sta se tako, kakor bi se bili znanci že dolgo vrsto let. Grozne dneve je prestala mati junakinja v zadnjih mesecih te naše borbe. Nikdar se ji ne bodo izbrisali iz spomina; ker se zbrisati ne dajo. Se zamamiš jih komaj.

Po razsulu Italije se je odločil tretji sin, da gre v partizane. Velik mladenič je bil, življenja in upanja poln. Prisčno sta se poslovila z materjo. Tisti večer in nista niti od daleč slutila, da se pozdravljeta poslednjič. Ni slutila, da bo za vedno izgubila svojega otroka, ko je odhajal čez domači prag in stopil na trdo cesto. Izdajalčeva stopinja mu je sledila do podrtije, kjer je prenočil. Proti jutru so prišli Nemci in so ga ubili. Zdrav je zapuščal prejšnji dan domačo vas, mrtev se je drugi dan vračal vanjo. Nemci so ga pripekljali na lojterskem vozu vsega razmesarjenega in krvavega. Sklicali so skupaj vso vas, hoteli so vedeti čigav je. Zatajiti je morala svojega otroka, čeprav se ji je srce trgalo od bolečine. Niti ena solza ni smela preko njene ga lica. Nemški psi pa so lajali vanjo, da je psica in ne mati; ker ne joče za svojim otrokom. Ona pa je morala tajiti; tajiti do skrajnosti. Šele, ko so ji pokazali njegovo legitimacijo s sliko, ni mogla tajiti več. Namesto, da bi spremljala svojega mrtvega otroka na njegovi poslednji poti, je morala v zapor.

Dva sinova je žrtvovala za svobodo naše

Primorske, za vsakega posebej je trpela, a trpljenje je ni strlo, le-objeklenelo jo je. Gledala sem jo pozneje, kako je spremljala z največjo pozornostjo potek konference-in zdelo se mi je, da živita njena dva mrtva sinova v njenem delu.

OBJAVA

Razpisujemo-plemenito tekmo okrožij rajonov in vasi v nabiralnem mesecu od 8.II. - 8.III. 44. V tem mesecu bomo pridno zbirale vse potrebno za naše borce. Točnejša navodila so dobili okrožni odbori SPŽZ.-Prihodnjič bomo objavili imena okrožij, rajonov-in vasi, ter imena tovarišic, ki se bodo izkazale najboljše pri tem delu.

-- Pridno na delo, naše geslo v tem času mora biti: Vse za naše ranjene borce!"

Pokrajinski odbor SPŽZ za Primorsko !

OKROŽJA TEKNUJEJO

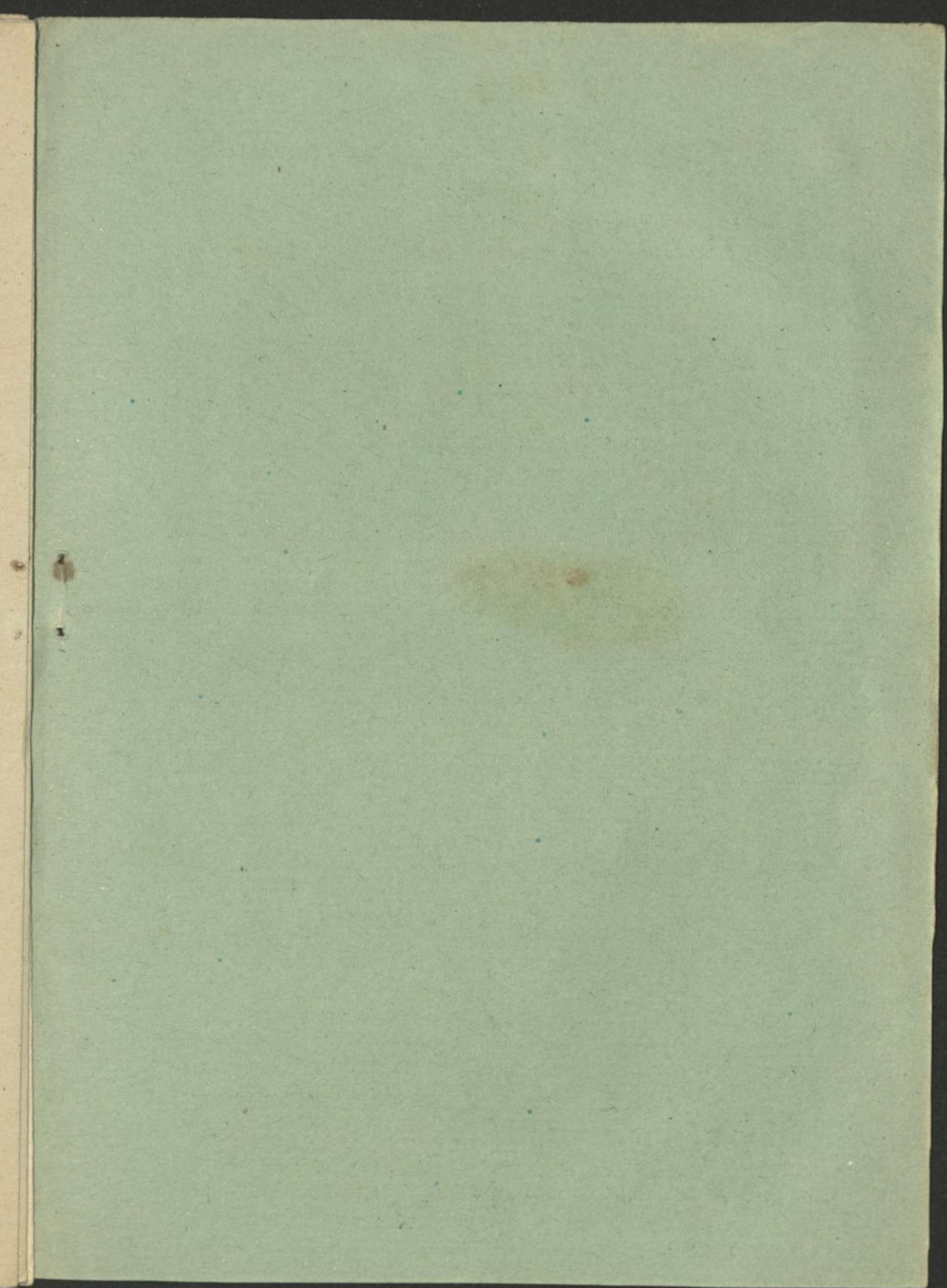
Kraško okrožje je nabralo v mesecu januarju preko 50.000 lir prostovoljnih prispevkov, 56 kg masti in 23 l olja. V Trstu je postavljen odbor in tovarišice so se z vso požrtvovalnostjo vrgle na organizacijsko delo.

Okrožje brkini. Tu so prirejale masovne mitinge po vaseh v zvezi z kampanjo za AVNOJ.

Tovarišice iz Tolminskega okrožja so organizirale delovne čete, ki pridno delujejo. Pivško okrožje se je v zadnjem mesecu se je zelo dvignilo in ga danes štejejo danes v vrsto najboljših. Ajdovsko okrožje je nabralo v mesecu januarju 51.850 lir prostovoljnih prispevkov in posojila. Vsi do danes doseženi uspehi nam morajo biti vzpodbuda in nam dajati še več volje in stopnjevat našo delavnost in borbenost.

Pokrajinski odbor SPŽZ za Primorsko !

TEHNIKA "POREZEN"
